

Cyflwynwyd yr ymateb i ymgynghoriad y [Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol](#) ar [Profiadau menywod yn y system cyfiawnder troseddol](#)

This response was submitted to the [Equality and Social Justice Committee](#) consultation on [Women's experiences in the criminal justice system](#)

WECJS 15

Ymateb gan: Iechyd Cyhoeddus Cymru | Response from: Public Health Wales

Ymateb Iechyd Cyhoeddus Cymru i Bwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol y Senedd

Ymgynghori - Profiadau o'r system cyfiawnder troseddol: profiadau menywod yn y system cyfiawnder troseddol

1. Enw:

Joanne Hopkins, Cyfarwyddwr Rhaglen, Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod, Atal Trais, a Chyfiawnder Troseddol, Iechyd Cyhoeddus Cymru

2. Cyfeiriad ebost:

3. Ym mha rinwedd yr ydych yn ymateb i'r ymgynghoriad hwn?

Unigolyn yn ymateb ar ran sefydliad

Mae ein hymateb i'r ymgynghoriad o dan bob un o'r penawdau a nodir yn y Cylch Gorchwyl.

4. Y cynnydd sy'n cael ei wneud, os o gwbl, gan Lywodraeth Cymru o ran gwireddu ei huchelgeisiau ar gyfer trawsnewid gwasanaethau i droseddwyr benywaidd gan gynnwys gweithredu'r Glasbrint ar gyfer Troseddwyr Benywaidd;

4.1 Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi bod yn ymwneud â datblygu'r Glasbrint ar gyfer Troseddwyr Benywaidd, mewn nifer o ffyrdd ers ei sefydlu. Rydym yn falch iawn o nodi bod enw'r Glasbrint wedi'i newid i'r Glasbrint Cyfiawnder Menywod i adlewyrchu'r iaith fwy cadarnhaol a ddefnyddiwn yng Nghymru ynghylch menywod sy'n troseddu, a chydabod bod troseddu yn aml yn gysylltiedig ag anghydraddoldeb strwythurol ac adfyd a thrawma yn eu bywydau. Mae'r newid mewn enw hefyd yn adlewyrchu ein gwerthoedd o amgylch dulliau sy'n seiliedig ar gryfderau sy'n gynhwysol ac wedi'u llywio gan drawma. Mae ein cysylltiad â'r Glasbrint wedi cynnwys darparu gweithdai a chynghor yn yr Uwchgyhadledd Glasbrint Benywaidd gyntaf yn 2019 ar effaith Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod a chymorth wedi'i lywio gan drawma i fenywod, yn ogystal â chymorth ymchwil a gwerthuso parhaus, gan gynnwys am y ddwy flynedd diwethaf, goruchwyllo swyddog ymchwil penodol ar gyfer y Glasbrint Menywod mewn Cyfiawnder, sydd wedi'i gynnal dros y 12 mis diwethaf gan Iechyd Cyhoeddus Cymru.

4.2 Mae Cyfarwyddwr y Rhaglen ar gyfer Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (ACEs), Cyfiawnder Troseddol ac Atal Trais wedi chwarae rhan arweiniol yn llinyn Gwaith Ymchwil a Gwerthuso Glasbrintiau Menywod mewn Cyfiawnder a Chyfiawnder Ieuenctid. Mae Cyfarwyddwr y Rhaglen hefyd yn mynychu Bwrdd y Rhaglen ac yn rhoi cymorth ychwanegol o'i harbenigedd blaenorol wrth arwain ar Drais yn Erbyn Menywod a Merched yn y Swyddfa Gartref ac fel arweinydd polisi ar gyfer Troseddau Treisgar. Yn y ffrwd Gwaith Ymchwil a Gwerthuso gallwn adrodd yn hyderus y bu cynnydd sylweddol; yn arbennig gyda chwblhau'r ddau adroddiad mawr a ariannwyd yn allanol sy'n cefnogi'r ddau Glasbrint: Gwerthusiad Cordis Bright o'r Cynllun Braenaru i Ferched a'r Gwasanaeth Ymyrraeth Gynnar 18-25, ac Asesiad Gwerthusadwyedd Glasbrint ORS. Mae'r ddwy ddogfen eisoes yn llywio gwaith y Glasbrintiau sydd i dddod.

4.3 Eleni mae ein Canolfan Cymorth ACE Cymru, a ariennir gan Lywodraeth Cymru ac a gynhelir gan Iechyd Cyhoeddus Cymru ers 2017, wedi cyd-gyhoeddi Fframwaith Arfer Trawma Cenedlaethol Cymru. Am ragor o wybodaeth am hyn gweler www.traumaframeworkcymru.com. Y gwaith a ddatblygwyd gan y Glasbrint Cyfiawnder Menywod i ddatblygu model seicolegol o gymorth i fenywod, sydd bellach yn llywio'r peilot o hyfforddiant sy'n sensitif i rywedd ac wedi'i lywio gan

drawma ar gyfer Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi a phartneriaid. Mae Canolfan ACE Cymru ar hyn o bryd yn gwerthuso'r hyfforddiant hwn er mwyn cefnogi'r gwaith o'i gyflwyno'n ehangach ledled Cymru. Rydym hefyd yn falch o weld cynhyrchion eraill sy'n cyd-fynd ag egwyddorion y Fframwaith Ymarfer Trawma gan gynnwys datblygu model ymgysylltu i lywio'r dull o ymgysylltu â menywod â phrofiad yn natblygiad y glasbrint, yn enwedig o gymunedau â lleiafrifoedd hiliol. Mae'r canllaw iaith a therminoleg sy'n egluro pa iaith a ddefnyddiwn a pham, yn ddogfen arloesol y dylid ei hatgynhyrchu ar draws gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru yn unol â chynllun gwrth-hiliaeth Llywodraeth Cymru. Ac rydym yn falch o weld cynlluniau i werthuso'r gwasanaeth 'Ymweld â Mamau' a fydd yn cefnogi mamau Cymru i gynnal perthynas gadarnhaol â'u plant drwy gydol eu dedfryd o garchar. Ariennir y prosiect Ymweld â Mam ar y cyd gan Lywodraeth Cymru a Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi.

4.4 Mae Canolfan ACE Cymru yn cwblhau darn pwysig o ymchwil, wedi'i ariannu gan Is-adran Plant a Theuluoedd Llywodraeth Cymru ar brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod menywod sydd ar drothwy'r System Cyfiawnder Troseddol. Mae'r gwaith hwn wedi ymgysylltu'n uniongyrchol â menywod i nodi beth oedd eu profiadau cyn ac yn ystod ymgysylltu cynnar â'r System Cyfiawnder Troseddol, a pha gyfleoedd sydd ar gael i'w hatal. Ar hyn o bryd mae'n llywio gwaith ar draws yr holl ffrydiau gwaith, ond yn enwedig y ffrwd Gwaith Ymyrraeth Gynnar ac Atal.

4.5 Mae mwy i'w wneud o hyd, ac mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn parhau i fod yn ymrwymedig i'n rhan ni yn y Glasbrint Cyfiawnder Menywod, Glasbrint Troseddau Ieuenctid a Glasbrint Trais yn Erbyn Menywod sy'n datblygu, gyda chyfleoedd i alinio'r gwaith a wnawn yng Nghanolfan ACE Cymru a'r Uned Atal Trais ymhellach, a fydd yn darparu cyfleoedd pellach i ddatblygu'r sylfaen dystiolaeth a dull iechyd cyhoeddus sy'n seiliedig ar drawma o gefnogi Menywod mewn Cyfiawnder yng Nghymru. Yn ogystal â darparu cyngor a chymorth arbenigol ar ddiogelu iechyd, iechyd meddwl a lles, camddefnyddio sylweddau a mewnwleidiad ymddygiadol, a chyfraniadau ehangach ar gydraddoldeb iechyd, penderfynyddion ehangach iechyd. Rydym hefyd yn cefnogi dysgu o'r gofod rhyngwladol trwy ein cysylltiadau o Ganolfan Gydwethredol Sefydliad Iechyd y Byd (WHO) â WHO yn Ewrop ac yn fyd-eang ac yn parhau i arddangos y gwaith hwn yng Nghymru mewn cynadleddau a digwyddiadau rhyngwladol ar Orfodi'r Gyfraith ac Iechyd y Cyhoedd (LEPH).

5. Y dystiolaeth ar gyfer datblygu Canolfannau Adsefydlu Merched a dadleuon dros leihau dedfrydau carcharol i fenywod yng Nghymru, gan gynnwys barn ar y Ganolfan i Fenywod a fydd yn agor yn Abertawe;

5.1 Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi cefnogi'r dull a'r dadleuon a gyflwynwyd ar gyfer lleihau dedfrydau carcharol i fenywod yng Nghymru a'r angen i ddatblygu Canolfannau Adsefydlu Menywod (WRCs) fel dewis amgen i ddedfrydau o garchar mewn achosion priodol. Rydym yn cefnogi'r cynlluniau i ddatblygu'r Ganolfan i Ferched yn Abertawe ac yn gwerthfawrogi'r sensitifrwydd ynghylch dod o hyd i leoliad addas ac ymgysylltu â'r partneriaid a'r gymuned leol i wneud hynny. Rydym yn croesawu'r cyfle i Fenywod yng Nghymru aros yng Nghymru, aros yn agosach at deulu, plant a'u cymunedau, yn enwedig os ydynt yn siaradwyr Cymraeg.

5.2 Yn benodol, mae ein Tîm Diogelu Iechyd yn awyddus i'r gwasanaethau iechyd a ddarperir ar gyfer menywod mewn canolfannau gofal yng Nghymru wella'r ddarpariaeth bresennol ar gyfer menywod yn y carchar yn Lloegr. Dylai menywod mewn Canolfannau Adsefydlu Menywod yng Nghymru gael eu hysbysu a chael mynediad at brofion, gofal erthyliad a phob opsiwn atal cenhedlu, yn yr un modd ag y byddent yn gallu yn y gymuned ehangach. Meysydd eraill i'w hystyried fyddai urddas mislif a menopos. Byddem yn ei ystyried yn gyfle a gollwyd os nad yw'r gwersi a ddysgwyd yn berthnasol i gynllunio'r ganolfan yn Abertawe o'r profiad o gael mynediad at y gwasanaethau hyn yn arbennig

yng Nghymru. Yn yr un modd, rydym yn gobeithio y bydd cyhoeddi'r Fframwaith Arfer Trawma Cenedlaethol yn cefnogi datblygiad Canolfan Adsefydlu Menywod yn Abertawe fel gwybodaeth am drawma o'r dechrau, gan gynnwys hyfforddiant, arbenigedd a chymorth perthnasol i'r menywod yn dibynnu ar eu hanghenion a gan ystyried egwyddorion y fframwaith.

6. Argaeledd darpariaeth warchodaeth briodol a chefnogaeth i wahanol grwpiau o fenywod gan gynnwys merched o dan 18 oed, menywod anabl, unigolion â phroblemau iechyd meddwl, menywod o leiafrifoedd ethnig, unigolion sydd wedi dioddef trais rhywiol neu gam-drin domestig, menywod â phroblemau alcohol neu gyffuriau a merched Cymraeg eu hiaith.

6.1 Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn ymwneud â nifer o feysydd gwaith a rhaglenni sy'n ceisio mynd i'r afael ag anghenion gwae y gwahanol grwpiau hyn; ond mae rhai y tu hwnt i'r Glasbrint Menywod mewn Cyfiawnder. Er enghraifft, o dan waith Cyfiawnder Troseddol yng Nghymru mae Jo Hopkins yn arwain y llinyn gwaith Ymyrraeth Gynnar ac Atal sy'n blaenoriaethu gwaith ar Anaf i'r Ymennydd a menywod yn y System Cyfiawnder Troseddol, sy'n cysylltu'n uniongyrchol â'r uchod o ystyried ein bod yn gwybod bod Anaf i'r Ymennydd yn dioddef oherwydd gwin mewn Cyfiawnder yn aml o ganlyniad i drais yn erbyn menywod. Mae yna hefyd waith helaeth y gellir ei ddefnyddio gan dîm yn yr Uned Atal Trais, gan gynnwys Beth Sy'n Gweithio i Atal Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol; Adolygiad Tystiolaeth systematig a gyhoeddwyd yn 2021 https://www.violencepreventionwales.co.uk/cms-assets/research/What-Works-to-Prevent-Violence-against-Women-Domestic-Abuse-and-Sexual-Violence-Systematic-Evidence-Assessment-2021-09-20-124755_aypz.pdf

6.2 Mae yna hefyd gysylltiadau helaeth i'w gwneud gyda'n gwaith Canolfan ACE Cymru ar wasanaethau camddefnyddio sylweddau ac iechyd meddwl yng Nghymru i ddatblygu sector camddefnyddio sylweddau sy'n seiliedig ar drawma, a chyfleoedd i ddatblygu ein gwaith ar drawma hiliol ymhellach drwy gynllun gwrth-hiliaeth Cymru a lansiwyd yn ddiweddar ar gyfer y System Cyfiawnder Troseddol. Fel y nodwyd uchod, rydym yn gobeithio y bydd gwersi'n cael eu dysgu o'r broses o roi darpariaeth a chymorth carcharol ar waith yn Lloegr i sicrhau bod menywod yng Nghymru yn gallu cael gafael ar y gwasanaethau sydd eu hangen arnynt. Edrychwn ymlaen at fod yn rhan o'r trefniadau partneriaeth i gefnogi hyn wrth symud ymlaen drwy weithredu'r Glasbrint Menywod mewn Cyfiawnder a'r Glasbrint Trais yn erbyn Menywod sydd ar ddod, a fydd yn hollbwysig er mwyn sicrhau cydgysylltu a systemateiddio cymorth a darpariaeth ar gyfer Menywod yng Nghymru sy'n sydd yn y trefniadau Canolfan Adsefydlu Menywod a charcharu yn Lloegr. Rydym hefyd yn parhau i gymryd rhan yng ngrŵp goruchwyllo Iechyd a Gofal Cymdeithasol Carchardai Llywodraeth Cymru ac yn darparu cyfraniadau pwysig ar sut mae her driphlyg Brexit, COVID-19 a Newid yn yr Hinsawdd a Chostau Byw yn effeithio ar Fenywod yng nghymunedau Cymru, ar drothwy'r System Cyfiawnder Troseddol yn ogystal â gwasanaethau sydd ar gael iddynt yn y cymunedau hynny yn y Canolfannau Adsefydlu Menywod ac yn y lleoliadau carcharol ehangach.